

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه
اسمان مراجعه کنید .

موضوع :

ربا در حقوق جرایمی ایران

www.asebankafinet.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه
اسمان مراجعه کنید .

فهرست مطالب

۳	مقدمه
۴	۱- تعریف ربا و انواع آن
۴	«ربا بر دو نوع است:
۴	۲- عنصر مادی بزه ربا
۵	۲-۱- توافق یا تراضی طرفین
۵	۲-۲- شرط مازاد (اضافه)
۵	۲-۳- قبض و اقباض مازاد (اضافه)
۶	۳- موضوع جرم
۷	۴- مرتکب جرم
۷	۵- علل موجهه جرم
۹	۶- واسطه معامله ربوی
۹	۷- جزای نقدی
۱۰	۸- دادگاه صالح به رسیدگی
۱۲	ربا یا دزدی
۱۴	بانک و سپرده ها
۲۷	منابع :

مقدمه

ربا اعم از آنکه داده یا گرفته شود بعلاوه بر حرمت شرعی دارای آثار سوئی بر روابط اقتصادی و تجاری است و باعث ایجاد اخلال در روابط مالی افراد یک جامعه سالم می گردد، بدین ترتیب ضروری است جهت سالم سازی فضای اقتصادی جامعه اخذ یا پرداخت هر گونه ربا یا انجام معاملات ربوی ممنوع باشد.

بر مبنای همین رویکرد، مقنن در ماده ۵۹۵ قانون مجازات اسلامی در مقام جرم انگاری ربا و معاملات ربوی برآمده و مقرر داشته: «هر نوع توافق بین دو یا چند نفر تحت هر قراردادی از قبیل بیع، قرض، صلح و امثال آن جنسی را با شرط اضافه با همان جنس مکیل و موزون معامله نماید و یا زاید بر مبلغ پرداختی، دریافت نماید ربا محسوب و جرم شناخته می شود. مرتکبین اعم از ربا دهنده، رباگیرنده و واسطه بین آنها علاوه بر رد اضافه به صاحب مال به شش ماه تا سه سال حبس و تا ۷۴ ضربه شلاق و نیز معادل مال مورد ربا به عنوان جزای نقدی محکوم می گردند.

تبصره ۱- در صورت معلوم نبودن صاحب مال، مال مورد ربا از مصادیق اموال مجهول المالک بوده و در اختیار ولی فقیه قرار خواهد گرفت.

تبصره ۲- هرگاه ثابت شود ربا دهنده در مقام پرداخت وجه یا مال اضافی مضطر بوده از مجازات مذکور در این ماده معاف خواهد شد.

تبصره ۳- هرگاه قرارداد مذکور بین پدر و فرزند یا زن و شوهر منعقد شود یا مسلمان از کافر ربا دریافت کند مشمول مقررات این ماده نخواهد بود.

بدین ترتیب ملاحظه می گردد که ربا حسب قوانین کیفری ایران علاوه بر ممنوعیت شرعی دارای وصف جزای نیز می باشد که ذیلاً به بررسی آن پرداخته می شود.

۱- تعریف ربا و انواع آن

هر چند مقنن در ماده ۵۹۵ تعریف از بزه ربا بعمل نیاورده و تنها به ذکر مصادیق آن اکتفا نموده است؛ اما بند ۱ ماده ۱ قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی (مصوب ۱۳۶۳/۵/۱۷) در تعریف ربا و انواع آن مقرر داشته است:

«ربا بر دو نوع است:

الف - ربای قرضی و آن بهره ای است که طبق شرط یا بنا بر روال، مقرض از مقرض دریافت نماید.
ب - ربای معاملی و آن زیاده ای است که یکی از طرفین معامله زائد بر عوض یا معوض از طرف دیگر دریافت کند به شرطی که عوضین، مکیل یا موزون و عرفاً یا شرعاً از جنس واحد باشند.»
با توجه به تعریف مذکور و انواع آن به نظر می رسد که ربای موضوع ماده ۵۹۵ قانون مجازات اسلامی نیز اعم از ربای قرضی یا معاملی است چرا که در صدر ماده مذکور، هم به ربای جنسی در معاملات اشاره شده و هم به ربای قرضی از طریق اخذ مبلغی مازاد بر مبلغ پرداختی از طریق اشاره شده است.

۲- عنصر مادی بزه ربا

مقررات ماده ۵۹۵ ق.م.ا حاکمی است که عنصر ماده بزه ربا ممکن است به سه طریق محقق گردد: ۱- پرداخت ربا ۲- دریافت ربا ۳- وساطت یا معاونت در عملیات ربوی.
از میان عناصر مادی مذکور، دریافت و پرداخت ربا دارای اجزائی است که عبارتند از: ۱- توافق یا تراضی طرفین ۲- شرط مازاد ۳- قبض و اقباض مازاد.
بدین ترتیب چنانچه توافق طرفین فاقد یکی از اجزاء مذکور در فوق باشد، عمل ارتكابی از عنوان ربا خارج و مشمول مقررات ماده ۵۹۵ نخواهد بود.

۱-۲- توافق یا تراضی طرفین

این جزء از اجزاء عنصر مادی بزه ربا بدین معناست که برای تحقق این جرم ضروری است که طرفین در خصوص پرداخت و دریافت زیادتی با یکدیگر توافق و تراضی نمایند؛ به عبارت دیگر عملیات انجام شده زمانی عنوان ربوی به خود می گیرد که طرفین قرارداد، نسبت به موضوع مورد نظر بصورت صریح یا ضمنی توافق کرده باشند از این رو چنانچه در خاتمه قرارداد مقتضی به گونه ای غیر الزامی، مبلغ یا مقداری زائد بر قرض به مقرض پرداخت نماید، چنین عملی تحت عنوان ربا قابل تعقیب و مجازات نبوده و فاقد وصف جزایی خواهد بود.

۲-۲- شرط مازاد (اضافه)

از دیگر اجزاء عنصر مادی بزه ربا شرط پرداخت و اخذ مازاد بصورت مالی است؛ از این رو چنانچه در ضمن توافق یا قراردادی شرط شود که مقتضی علاوه بر پرداخت مبلغ مورد قرض، دختر خویش را نیز به عقد نکاح مقرض درآورد، با توجه به غیر مالی بودن توافق، عمل ارتكابی طرفین ربا محسوب نشده و مشمول مقررات ماده ۵۹۵ ق.م.ا نخواهد بود.

همچنین آنچه در ربای جنسی یا معاملات ربوی شرط می شود باید با جنس موضوع معامله ربوی همجنس، مکمل و موزون باشد.

با این حال به نظر برخی از حقوقدانان، چیزی که از جنس ربوی می سازند در محاسبه دو جنس در حکم اصل آن است. از این رو، آرد گندم مانند گندم بوده و معاوضه گندم و آرد گندم معاوضه دو همجنس است.

۳-۲- قبض و اقباض مازاد (اضافه)

مستفاد از مقررات ماده ۵۹۵ قانون مجازات اسلامی و کلمات فقها آن است که صرف توافق یا انجام معامله ربوی، بدون قبض و اقباض عرضین را نمی توان از مصادیق ربا دانست. بلکه با عنایت به مقید به نتیجه بودن جرم موضوع ماده ۵۹۵، بزه ربا زمانی محقق می گردد که مقتضی یا طرف معامله، مازاد موضوع قرض یا معامله را به مقرض یا طرف مقابل پرداخت و به قبض او دهد.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

اداره حقوقی قوه قضائیه در این زمینه طی نظریه مشورتی شماره ۷/۱۴۰ - ۱۳۸۲/۱/۱۱ اشعار داشته: «مقررات ماده ۵۹۵ ق.م.ا مخصوص مواردی است که اگر معامله جنسی مکمل یا موزون با شرط اضافه همان جنس و یا زائد بر مبلغ پرداختی دریافت شود و یا در قرضی بدهکار بیشتر از آنچه قرض کرده است ملزم به پرداخت گردد. به عبارت دیگر نتیجه حاصله از جرم ملاک است؛ بنابراین صرف توافق به اینکه شخصی وجهی را در قبال اخذ وجه اضافی به دیگری بدهد جرم و مشمول آن ماده محسوب نمی شود.»

لذا باید توجه داشت آنچه که قبض و اقباض آن باعث تحقق جرم ربا می گردد، اضافه ای است که در معامله ربوی شرط شده است؛ اضافه ای است که در معامله ربوی شرط شده است؛ از این رو تا زمانی که این اضافه توسط رباگیرنده قبض نشود بزه ربا نیز محقق نخواهد شد؛ بعنوان مثال در ربای قرضی که به اقساط پرداخت می شود و معلوم نیست که کدامیک از اقساط بابت اصل و کدام بابت بهره است، عملیات ربوی با پرداخت تمام اقساط یا لااقل بخشی از اقساط مازاد به اصل وام محقق خواهد شد.

اداره حقوقی قوه قضائیه نیز در این زمینه طی نظریه مشورتی شماره ۷/۴۱۸۸ - ۱۳۸۲/۵/۲۱ اشعار داشته :
«با توجه به تعریف ربا در فقه و قانون تا زمانی که وجه اضافی دریافت نشود ربا محقق نمی گردد.»

همچنین باید توجه داشت که صرف دریافت سند پرداخت وجه مازاد مانند چک یا سفته یا حواله یا تسلیم مال مازاد بدون اخذ مبلغ یا مال موضوع آن را نمی توان ربا دانست، زیرا تا زمانی که وجه موضوع چک یا سفته و یا مال موضوع حواله اخذ نشده، مال یا وجهی اضافه دریافت نگردیده تا مبلغ پرداختی مازاد را ربا محسوب نمائیم و عمل مرتکب در چنین مواردی حداکثر شروع به جرم ربا محسوب می گردد که مع الوصف بواسطه فقدان نص قانونی در خصوص شروع به جرم ربا، نمی توان این میزان از عمل مرتکب را جرم و قابل تعقیب و مجازات دانست.

۳- موضوع جرم

موضوع جرم ربا، مال متعلق به غیر (ربادهنده) است که بصورت مازاد بر اصل مطالبات طرف در معاملات ربوی مصداق پیدا می کند.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

نکته قابل توجه در این خصوص آن است که در ربای معاملی، الزاماً مال باید متعلق به یکی از طرفین معامله بوده و به نفع طرف مقابل شرط و اخذ شود و الاً چنانچه مال مورد نظر در شرط اخذ مازاد متعلق به شخص ثالثی بوده یا به نفع شخص ثالثی که از نظر منافع یا طرفین معامله بیگانه است شرط و اخذ شود، موضوعاً از عنوان ربا خارج خواهد بود. از این رو چنانچه کسی وجوه متعلق به غیر را با شرط دریافت اضافه به دیگری قرض دهد، جرم ربا محقق نخواهد شد و حتی در صورتی که مالک وجوه، بعداً چنین عقدی را تنفیذ نماید، جرم ربا نسبت به او نیز بواسطه عدم تقارن عنصر مادی و معنوی جرم محقق نخواهد شد. بعلاوه در صورتیکه ربا دهنده، از اموالی که با دیگران به نحوه اشاعه شریک است قرض ربوی دریافت کند ربا مصداق پیدا نخواهد کرد، چرا که شخص نمی تواند به خودش ربا دهد و از طرفی جزء جزء مال مشاع متعلق به کلیه شرکاء نیز می باشد.

۴- مرتکب جرم

با توجه به عبارت «هر نوع توافق بین دو یا چند نفر» در صدر ماده ۵۹۵ ق.م.ا باید گفت که از نظر جزایی و قواعد حاکم بر تفسیر قوانین جزایی عبارت «فرد» ظهور در اشخاص حقیقی داشته و لذا معاملات ربوی میان اشخاص حقوقی فاقد خصیصه مجرمانه تلقی می گردد؛ مع الوصف چنانچه عملیات ربوی میان شخص حقیقی و شخص حقوقی منعقد شده باشد، مسئولیت کیفری صرفاً متوجه شخص حقیقی است.

۵- علل موجهه جرم

با عنایت به مفاد تبصره ۲ و ۳ ماده ۵۹۵ ق.م.ا که بیانگر اعمال علل موجهه جرم در بزه ربا می باشد، می توان این علل را عبارت از : ۱- اجازه یا حکم قانون و ۲- اضطرار دانست.

۵-۱- اجازه یا حکم قانون: به موجب تبصره ۳ ماده مورد بحث، ربا - اعم از قرضی یا معامله - چنانچه بین پدر و فرزند یا زن و شوهر یا کافر و مسلمان منعقد شده باشد از شمول مقررات این ماده خارج است؛ که بدین واسطه با عنایت به عدم شمول سایر قوانین جزایی بر ارتکاب چنین عمل، باید عنوان داشت که مقنن با تبصره

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های
اسمان مراجعه کنید .

مذکور اجازه انجام معاملات ربوی را به اشخاص مذکور در تبصره ۳ این ماده داده است و به حکم قانون که یکی از علل موجهه جرم محسو می گردد. عمل ارتكابی فاقد وصف مجرمانه تلقی می گردد.

این چنین امری را باید مقتبس از فقه امامیه دانست چرا که از نظر فقهی، موارد صحت معاملات ربوی توسط فقها بیان گردیده که عبارتند از: ربای میان پدر و فرزند، زن و شوهر، کافر و مسلمان - به شرط آنکه مسلمان از غیرمسلمان ربا دریافت کند - لذا نه تنها انجام معاملات ربوی فوق مجرمانه محسوب نمی گردد بلکه از نظر حقوقی نیز این معاملات صحیح بوده و باطل و بلااثر محسوب نمی گردد.

در این زمینه شورای نگهبان در نظریه شماره ۹۳۴۸ مورخه ۱۳۶۶/۱۰/۲۴ خود اشعار داشته: «دریافت بهره و خسارت تاخیر تادیه از دولتها و موسسات و شرکتهای و اشخاص خارجی که بر حسب مبانی عقیدتی خود دریافت آن را ممنوع نمی دانند شرعاً مجاز است، لذا مطالبه و وصول این گونه وجوه مغایر با قانون اساسی نیست و اصل چهل و سوم و چهل و نهم قانونی اساسی شامل این مورد نمی باشد.»

در خصوص اخذ یا پرداخت ربا بین زن و شوهر نیز باید به این نکته توجه داشت که اطلاق تبصره ۳ ماده ۵۹۵ ق.م.ا عملیات ربوی میان زن و شوهری که در قید نکاح منقطع یکدیگر باشند را نیز دربرمیگیرد. با این حال چنین به نظر می رسد که با توجه به مبنای جرم نبودن معاملات ربوی میان زن و شوهر که «توارث آنها از یکدیگر» است، نتوان نکاح منقطع را مشمول مقررات این تبصره دانست، لیکن با توجه به اطلاق تبصره مرقوم و لزوم تفسیر به نفع متهم نمی توان این تفسیر را صحیح دانست.

همچنین عملیات یا معاملات ربوی در دوران عده طلاق رجعی با توجه به عدم انقطاع کامل رابطه زوجیت، فاقد وصف جزایی به نظر می رسد.

۵-۲- اضطرار: اگر چه مقنن در تبصره ۲ ماده مرقوم تنها ربا دهنده را در مقام اضطرار معاف از تعقیب و مجازات شناخته، لیکن باید توجه داشت که چنانچه شرایط متشکله اضطرار در رباگیرنده نیز جمع باشد می توان با توجه به مقررات ماده ۵۵ ق.م.ا عمل رباگیرنده را نیز فاقد وصف جزایی دانست.

۵-۲-۱- شرایط تحقق اضطرار در جرم ربا:

در بزه ربا اضطرار در صورتی محقق خواهد شد که :

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

اولاً: خطر شدیدی موجود باشد، یعنی جان یا سلامتی ربا‌دهنده یا یکی از افراد تحت تکلفش یا اموال و دارایی‌شان در معرض خطر و نابودی قرار گرفته باشد.

ثانیاً: ربا‌دهنده عمداً مبادرت به ایجاد چنین وضعیتی نکرده باشد.

ثالثاً: توسل به عملیات ربوی تنها راه حل ممکن باشد.

رابعاً: ربا‌دهنده به مقدار ضرورت اکتفاء کند یعنی به میزانی که بتواند از مهلکه و وضعیت غیر قابل تحمل نجات

۶- واسطه معامله ربوی

واسطه معامله ربوی در واقع همان معاون جرم است که ارتکاب ربا را با وساطت خویش تسهیل می نماید، از این رو فعل واسطه نیز در صورتی جرم است که با توجه به تئوری استعاریه ای بودن بزه معاونت در حقوق ایران، معامله ربوی بعد از وساطت وی محقق شود و اضافه مشروط نیز بین طرفین جرم ربا رد و بدل گردد. بر همین منوال چنانچه واسطه بین افرادی وساطت کند که معاملات ربوی توسط آنها جرم نیست، مانند مسلمان و کافر یا زن و شوهر، در این صورت نیز با توجه به اینکه شروط جرم بودن عمل معاون جرم بودن عمل مباشر است، عمل واسطه را نیز نمی توان جرم و قابل تعقیب و مجازات دانست.

۷- جزای نقدی

مقصود از «جزای نقدی معادل مال مورد ربا» در ماده ۵۹۵ ق.م.ا معادل میزان اضافی دریافتی است نه معادل کلی مالی که در معامله ربوی رد و بدل شده است، زیرا آنچه که بر آن «ربا» اطلاق می‌گردد زیادتی است که یکی از طرفین معامله ربوی به دیگری پرداخت می کند نه کل مالی که در معامله ربوی میان طرفین رد و بدل می شود.

۸- دادگاه صالح به رسیدگی

اگر چه بند ۶ ماده ۵ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب رسیدگی به دعوی مربوط به اصل ۴۹ قانونی اساسی - که یکی از آنها ربا است - را در صلاحیت دادگاه انقلاب قرار داده، لیکن باید توجه داشت که صلاحیت دادگاه انقلاب در این خصوص محدود به تعیین تکلیف ثروتهای نامشروعی است که از طریق ربا و . . . تحصیل شده و از بابت رسیدگی به جنبه کیفری ربا، دادگاه انقلاب فاقد صلاحیت ذاتی بوده و رسیدگی به این جرایم در دادسراها و دادگاههای عمومی بعمل خواهد آمد.

اداره حقوقی قوه قضائیه در این زمینه طی نظریه مشورتی شماره ۷۱۴۱۵ - ۱۳۷۴/۲/۱۹ اشعار داشته: «آنچه در اصل ۴۹ قانون اساسی و مواد ۳، ۸، ۱۰ و ۱۲ قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی و ماده ۵ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب مصوب ۷۳ مبنی بر صلاحیت دادگاه انقلاب آمده است مربوط به رسیدگی و ثبوت شرعی و ضبط ثروتهای نامشروع است و اساساً فاقد جنبه کیفری می باشد. رسیدگی «جرم ربا و صلاحیت دادگاه عمومی می باشد.»

همچنین در این زمینه می توان به بخشنامه شماره ۱۱۷۵۵۷ مورخه ۱۳۷۴/۵/۷ اشاره نمود.

در این بخشنامه آمده است: «در هشتمین جلسه مسئولان قضایی کشور که به ریاست حضرت آیت الله یزدی رئیس قوه قضائیه در تاریخ ۱۳۷۴/۳/۲۳ تشکیل گردیده پیرامون بند ۶ ماده ۵ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب در خصوص تشخیص و تفکیک صلاحیت و اختیارات محاکم عمومی و انقلاب در امور اصل ۴۹ قانون اساسی بحث و بررسی به عمل آمد و به شرح ذیل اظهار نظر شد:

شکایت افراد از ارتکاب ربا، غضب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار و دیگر عناوین مذکور در اصل ۴۹ در محاکم عمومی دادگستری رسیدگی می شود ولی رسیدگی به سرمایه های نامشروع و استرداد ثروتهای ناشی از ارتکاب جرایم یاد شده به بیت المال در صلاحیت دادگاههای عمومی می باشد. مراتب بدین وسیله اعلام می شود.»

ربا و رباخواری در دین مبین اسلام از جمله اموری است که مسلمین به شدت از آن نهی شده اند و مجازات های سنگینی نیز برای این کار در نظر گرفته شده است. شاید یکی از علل این مساله ضربات شدیدی است

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه
اسمان مراجعه کنید .

که ربا بر پیکره اقتصادی هر جامعه ای وارد می کند و از آنجا که طبق نص صریح قرآن کریم مسلمانان نباید تحت سیطره هیچ قوم و ملتی قرار گیرند، اسلام با نهی عمل زشت ربا، قصد شکوفایی اقتصادی مسلمین را دارد.

اما با این حال به علت مشکلات شدید اقتصادی و معیشتی مردم و سود بالایی که ربا برای رباخواران دارد، نزول خواری همچنان در سطح اجتماع در ابعاد کوچک وجود دارد.

خداوند در قرآن کریم آیات ۲۷۵ تا ۲۷۹ سوره بقره در تقبیح عمل ربا می فرماید: «کسانی که ربا خورند (از قبر در قیامت) بر نخیز جز بمانند آن که به وسوسه شیطان دیوانه شده و بدین سبب در این عمل زشت افتند. آشفتگی ایشان بدین سبب است که ربا را همچون تجارت می دانند، حال آن که خداوند تجارت را حلال و ربا را حرام کرده است، پس هر کس ندا از جانب پروردگارش به سوی او آمد و توجه نمود برای آنچه که قبلاً انجام داد کار او با خداست و کسی که توجه نکرد از اهل آتش خواهد بود به طوری که در آن جاودان ماند. خداوند ربا را محو و نابود می کند ولی صدقات را فزونی می بخشد و خداوند هیچ ناسپاسی گنهکاری را دوست ندارد. کسانی که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده و نماز به پای داشته و زکات پرداخت نموده اند برای آنها نزد پروردگار اجری خواهد بود نه ترسناک و نه اندوهناک.

ای کسانی که ایمان آوردید از خدا بترسید و آنچه را که از ربا باقی مانده است رها کنید اگر به راستی اهل ایمانید. پس اگر رباخواری را وامگذارید آگاه باشید که به جنگ خدا و رسول او برخاسته اید و اگر از این کار پشیمان شدید اصل سرمایه متعلق به شماست در این صورت نه شما به کسی ستم کرده اید و نه از کسی ستم کشیده اید.»

بر طبق این آیات ربا و رباخواری در حقیقت اعلان جنگ با خدا و اسلام است زیرا به عقیده کارشناسان امور مذهبی و اقتصاددانان رباخواری که سپردن مبلغی پول در ازای بازپرداخت آن طی زمانی مشخص و با مبلغی اضافه بر آن به عنوان دیرکرد یا... است موجب می شود تا علاوه بر این که اقتصاد مسلمین دچار فتنه و ضعف

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

گردد، وارد شوندگان به این مقوله نیز آسیب های مالی شدید دیده و در واقع رباگیرنده دائما تحت سیطره و نفوذ ربا‌دهنده قرار گیرد که این مساله با اصل آزادی اسلام در ستیز است.

دکتر غنیمی فر، اقتصاددان و استاد دانشگاه در مورد قبح عمل ربا معتقد است صراحت آیات قرآن این مساله را حل کرده است یعنی اجازه نداده ما برای آن حکم ثانوی صادر کنیم و کلاه شرعی درست بکنیم و ربا را حتی بدتر از زنا دانسته است و تاکید می کند کسی که رباخواری می کند به خدا رسماً اعلان جنگ داده است. وی با اعتقاد به این که کشورهای متمدن و صنعتی با روش های علمی پدیده ربا را ریشه کن کرده اند معتقد است آن ها پس از مدت ها مطالعه و تحقیق به این نتیجه رسیده اند که رمز موفقیت شان در زمینه اقتصادی و در مسیر صنعتی شدن این است که ریشه ربا را از بن بکنند. بانک ها به جای آن که مردم را تشویق به سپرده گذاری کنند باید مردم را دعوت به سرمایه گذاری نمایند.

غنیمی فر معتقد است یکی از روش های درستی که می تواند در ریشه کنی و حذف ربا در سیستم خارج از ضابطه مفید باشد کاهش بهره بانکی است و یکی دیگر از روش ها سهل الوصول بودن و کاهش قوانین و مقررات دست و پاگیر و نظام اداری حاکم بر بانک ها در قبال ارایه تسهیلات است. وقتی که یک فرد نتواند از طریق سیستم های قانونی به خواست خود برسد مجبور به روی آوردن به بازار سیاه می شود یعنی رجوع به شیطان و یا برادر شیطان! البته منظور از شیطان همان نزول خواران است و برادر شیطان نیز پناه بردن به رشوه و انواع اقسام تشبثات از این قبیل را شامل می شود.

ربا یا دزدی

استاد شهید مرتضی مطهری در کتاب «مساله ربا» در تقبیح و تشبیه آن با عمل دزدی در پاسخ به این پرسش که آیا می توان اثبات کرد که ربا واقعا دزدی است یا اکل مال به باطل است یا نه، می گوید: «پول نمی تواند پول بزیاد زیرا خاصیت واقعی پول جز واسطه مبادله بودن نیست جز این که در گردش باشد پول فی حد ذاته منافعی ندارد، عقیم است و این است که ربا عملاً و واقعا دزدی است.»

در حقیقت ربا موجب می شود که طبقه مولد از بین برود، زیرا از نظر کارشناسان امور اقتصادی اجتماع به دو طبقه مولد و غیرمولد تقسیم می شود که طبقه مولد ناچار است آنچه را که تولید می کند به طبقه غیرمولد

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های
اسمان مراجعه کنید .

بدهد و این موجب تضعیف طبقه مولد می گردد و در نتیجه اجتماع از نظر اقتصادی راکد و ثروت اجتماعی از
بین می رود.

اصل ۴۹ قانون اساسی نیز درآمدهای ناشی از ربا را نامشروع دانسته و ماده ۳ نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون،
مصوب ۱۷ مرداد سال ۶۳ نیز طرح دعاوی مربوط به آن را در حیطه شعب دادگاه انقلاب اسلامی بیان کرده
است.

ماده ۵۹۵ قانون مجازات های اسلامی مصوب آذرماه ۱۳۷۰ نیز در فصل یازدهم ربا را این گونه تعریف کرده
است: «هر نوع توافق بین دو یا چند نفر تحت هر قراردادی از قبیل بیع، قرض، صلح و امثال آن جنسی را با
شرط اضافه با همان جنس مکیل و موزون معامله نماید و یا زاید بر مبلغ پرداختی دریافت نماید، ربا محسوب
و جرم شناخته می شود و مرتکبین اعم از ربا دهنده، رباگیرنده و واسطه بین آنها علاوه بر رد اضافه به صاحب
مال به ۶ ماه تا ۳ سال حبس و تا ۷۴ ضربه شلاق و نیز معادل مورد ربا به عنوان جزای نقدی محکوم می
گردند.»

یک حقوقدان در توضیح این ماده قانونی می گوید: «این ماده به طور جامع و با ذکر مصادیقی امثالی اشکال
مختلف ربا چه قرضی (مستقیم) و چه معاملاتی (غیرمستقیم) را بیان کرده و مجازات مباشر را یکسان قید
کرده است. به نظر می رسد این امر با موازین حقوقی سازگاری داشته باشد، البته غیر از مصادیق اصل ۴۹
قانون اساسی در باقی موارد رسیدگی به جرایم ربا در صلاحیت دادگاه های عمومی است.»

وی می افزاید: «به رغم وجود منابع شرعی و فتاوی فراوان فقها و نهی قانونی هنوز تعدادی هستند که با توسل
به حيله های شرعی یا قانونی مبادرت به رباخواری می کنند. قوانین حقوقی و اساسا قانون در برخورد با پدیده
زشت ربا و رباخواران کاستی ندارد و هر چه کاستی و کمبود هست از جانب مجریان قانون است!

متأسفانه هم اکنون در اکثر دادگاه ها شاهد افراد بسیار زیادی هستیم که تمام زندگی و حتی گاه خانواده خود
را به خاطر نزول خواری و ربا از دست داده و حالا به خاکستر نشسته اند و اکثر آنها نیز از آنجا که از غیرقانونی
بودن کار خود اطلاع داشته اند و تمام این کارها را در خفا انجام داده اند حالا دستشان به جایی بند نیست و
سرمایه خود را از دست داده اند.»

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

وجود چنین مسایلی سبب شده است تا علاوه بر این که تعدادی از هموطنان از زندگی و خوشبختی خیالی خود به دور مانند، عده زیادی نیز از طریق نامشروع به کسب سرمایه پرداخته و با آن بیع متقابل انجام دهند در حقیقت پولی که رباگیرنده از ربادهنده به قرض نیز می گیرد هم حرام و مال دزدی محسوب می شود.

بانک و سپرده ها

در این بین نقش بانک ها نیز به عنوان مطمئن ترین و با ظرفیت ترین منابع پولی که از جمله موسسات خدماتی نیز محسوب می شود قابل تامل است.

هر چند بانک ها با استناد به مصوبه مورخ ۱۵ فروردین ماه ۱۳۶۸ مجمع تشخیص مصلحت نظام اجازه دارند در اجرای عملیات بانکی بدون ربا، مصوب مجلس شورای اسلامی در سررسید معینه نسبت به وصول تسهیلات مالی وجوه دریافتی را اعم از اصل و سود و سایر متنوعات، خسارت تاخیر تادیه، جریمه عدم انجام تعهد و غیره از استفاده کننده تسهیلات دریافت نمایند و محاکم دادگستری، مراجع قضایی و دوائر اجرایی ثبت نیز مکلف به صدور حکم و وصول انواع و اقسام جرایم اضافی هستند که چنین امری از نظر بسیاری از کارشناسان یعنی وصول خسارت تاخیر تادیه که مازاد بر اصل سرمایه و سود آن است، عین ربا محسوب می شود! تناقضی که موجب ناکارآمدی دستگاه های دولتی در راس هرم آن نظام بانکی کشور می شود.

در حقیقت اگر بپذیریم که بیکاری روزافزون، فقر اقتصادی، اختلاف طبقاتی، بحران اشتغال و رکود تجارت از جمله علل شیوع نزول خواری است نباید این واقعیت غیرقابل انکار را نادیده بگیریم که نظام بانکی کشور و سیاست ها و رفتارهای اداری حاکم بر آن پناهگاه و مامن واقعی افراد سوءاستفاده گر و شیادان رباخوار است. آنچه مسلم است برخی از کسانی که به سراغ ربا رفته اند به خاطر بسته بودن اکثر دربهای بوده که آنها بارها کوبیده اند. در حقیقت وظیفه دولتمردان و مجریان قانون است که با پیگیری دقیق تر و نظارت بیشتر بر روی عملکرد دستگاه های مالی کشور محدوده عمل را برای رباخواران بسته کرده و دست آنها را کوتاه کنند تا دیگر در راهرو هیچ دادگاهی فریاد کسی که از ناچاری دست به این عمل زده است را نشنویم.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های
اسمان مراجعه کنید .

بی گمان ظهور اسلام حکومتی، در پهنه جهان پرتحوّل و پر پدیده امروز، فقه پویا، همه سونگر، توانا و روش
مند می طلبد، تا با درک درست پدیده ها و نیازها، پاسخهای درخور را عرضه کند. عرصه های گوناگون
اجتماعی، سیاسی، اقتصادی امروز با انبوه پرسامنها همراه است.

بی توجهی و ندانستن شناخت درست از نیازهای زمان و ارائه نکردن پاسخهای لازم دعوی (فقه پاسخ گوی
همه نیازهاست) (برای هر واقعه ای حکمی دارد و حتی ارش خدش نیز، به حساب آمده است) را سست می
کند و تز (فقه تئوری اداره جامعه است) را با نابوری روبه رو می سازد، همان گونه که افتخار بر میراث کهن
فقهی، اگر به جای آن که دستمایه پژوهش و تحقیق و اسوه نوآوری و ابتکار و کشاندن فقه به عرصه های
امروزین زندگی گردد، ما را زمین گیر سازد و این باور غلط را در ذهن به وجود آورد که: گفتنیها را بزرگان
گفته اند، بی گمان دعوی گشایش باب اجتهاد در فقه شیعه را نادرست جلوه خواهد داد و فقه شیعه را، بویژه
در عرصه مسائل اجتماعی دچار رکود خواهد ساخت؛ چرا که فراوانی و پیچیدگی مسائل نوپیدا، گاه چنان به
گرد گزاره های فقهی می تند که روشن ترین آنها را در دنیایی از ابهام فرو می برد
فقیه ماهر، آگاه، تیزنگر، جامع اندیش می خواهد تا ابهامها را بزدايد و غبار از چهره روشنی بخش دستورات
اسلامی بزدايد.

بی گمان در میان حرامهای شریعت، حرامی به پایه ربا نمی رسد. روشنی حکم، مستند بودن آن به قرآن و
روایات، اجماع و اتفاق مسلمانان، هیچ جای گمانیدن در اصل حرام بودن ربا باقی نگذاشته و آن را تا حد
ضروریات دین پیش برده است.

امام خمینی، درسختی جامع به جایگاه و اهمیت ربا چنین اشاره می کند:

(و قد ثبت حرمة بالکتاب والسنه واجماع من المسلمین بل لا یبعد کونها من ضروریات الدین وهو من الکبائر

العظام....) ۱

حرام بودن ربا، به کتاب و سنت و اجماع همه مسلمانان، ثابت شده است، بلکه دور نیست که از ضروریات دین باشد و از گناهان کبیره.

در متون دینی معتبر، با عنوانهای گوناگون، از زشتی ربا سخن به میان آمده و از ربا خوار به شدت نکوهش شده است: (اعلان جنگ با خدا) (زشت تر از زنا با محارم) (خبیث ترین کسبها) و... از جمله تعبیری است که در کم تر حرامی می توان نمونه آن را جست.

در برابر کسانی که از همان ابتدای حرام شدن ربا، موضع گیری کردند و گفتند: (انما البیع مثل الربا) و خواستند با این سخن، در ماهیت ربا، ابهام به وجود بیاورند، به روشنی فرمود: (احل الله البیع و حرم الربا) و تفاوت ماهوی ربا و بیع را گوشزد کرد و مردمان را به تفاوتهای اصلی ربا با دیگر دادوستدها آشنا کرد.

و در برابر آنانی که از شدت برخورد اسلام با ربا، به شگفت آمده بودند و فلسفه و علت این حرام را جست وجو می کردند، به وضوح پاسخ داد: (لئلا یمتنع الناس من اصطناع المعروف).

و (لما فی ذلک من الافساد والظلم وفناء الاموال).۲

و برای آنانی که در دادوستدهای روزانه، دغدغه فرو افتادن در ربا را داشتند و به دنبال چاره کار می گشتند، راههای گریز از ربا و رهایی از افتادن در وادی حرام را می آموزد. هر چه زمان به پیش می رود و فعالیتهای اقتصادی پیچیده تر می شود، این گونه پرسشها بیش تر می گردد.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

تحول ماهوی پول، پدیده تورم، پیچیدگی سیستم بانکی و حضور فعال آن در زندگی اقتصادی انسانها پرسشهای جدی را درباره ربا فراروی فقیهان و اندیشمندان اسلامی قرار داد.

در آمیختگی نوع فعالیتهای بانکی با ربا ورود آن را به کشورهای اسلامی با مشکل روبه رو ساخت وجود موسسات قرض الحسنه که گونه ای بانک غیرربوی بود، از جمله کارهایی بود که برای فرار از آلوده شدن مردم به ربا، ضمن استفاده از پاره ای مزایای سیستم بانکی در کشورهای اسلامی به وجود آمد و مورد استقبال واقع شد.

در بعد نظری نیز، مباحث جدیدی را در حوزه اندیشه و تفکر اسلامی باز کرد و علمای اسلام، به اظهار نظر پرداختند و دیدگاههای درخور توجهی ارائه کردند که در این میان مرحوم شهید صدر، با ارائه طرح بانک بدون ربا، می توان گفت منظم ترین و جامع ترین دیدگاه را ارائه کرد که بسیاری از متفکران اسلامی، اعم از شیعه و سنی، از اندیشه آن بزرگوار الهام گرفتند.

البته مرحوم استاد شهید مطهری، در (ربا بانک بیمه) و شهید بهشتی در (اقتصاد اسلامی)، هر چند به گونه پراکنده، دیدگاههای درخور استفاده و مفید و راهگشایی نیز ارائه دادند.

حساسیت موضوع اقتضا می کرد، تا پس از پیروزی انقلاب و استقرار نظام اسلامی در ایران، برخورد با مساله (ربا) در ردیف نخستین مساله ها قرار گیرد؛ از این روی، از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی، تلاشهایی برای حل مشکل انجام شد. در قانون اساسی، در اصلی (اصل چهل ونهم) درآمدهای حاصل از ربا، جزء درآمدهای نامشروعی به حساب آمد که دولت باید آنها را یا به صاحبانش برگرداند و یا به بیت المال:

(دولت موظف است ثروتهای ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت و... را گرفته به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت المال بدهد...)

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه
اسمان مراجعه کنید .

در پی آن، کارگزاران نظام بر آن شدند، تا با ارائه طرحی بنیادین، نظام بانکی سنتی را از اساس دگرگون کنند و نظام بانکی غیر ربوی را جایگزین آن سازند. در نتیجه، پس از مدتها تلاش ستودنی جمعی از صاحب نظران حوزوی، دانشگاهی و بانکی، کار سامان یافت و در شهریور سال ۶۲، قانون عملیات بانکی بدون ربا، به تصویب مجلس رسید و از ابتدای سال ۶۳، به اجراء گذاشته شد.

صاحب نظران این سیستم جدید، بر این باورند که این طرح توانسته است نظام ربوی گذشته را از بین ببرد و به جای آن نظام بانکی جدیدی بر مبنای فقه اسلامی جایگزین سازد:

(بانکداری سنتی مبتنی بر ربا، به کلی منسوخ گردیده و بانکداری اسلامی، یا بانکداری بدون ربا، به عنوان شاخص ترین صفت ممیزه نظام اقتصادی اسلامی مطرح شده است. اهداف نظام، سیاستهای آن و بالنتیجه بسیاری از ابزارهای مورد استفاده نیز تغییر کرده اند...)۳

و از جهت برابری بامعیارهای شرع، یکی دیگر از صاحب نظران چنین می گوید:

(از لحاظ قانون، آیین نامه ها و دستورالعملها با مساله ای مواجه نیستیم؛ چرا که قانون ذی ربط هم به تصویب مجلس شورای اسلامی و هم به تایید شورای نگهبان رسیده و هم حضرت امام بر آن صحه گذارده اند و هم سایر مراجع آن را قبول دارند.)۴

گذشت ۱۳ سال تجربه عملی، زمان مناسبی است برای ارزیابی این طرح و بررسی نقطه های قوت و ضعف آن، کاری که بر عهده صاحب نظران و اندیشه وران حوزوی و دانشگاهی است. این نگارش، بانیم نگاهی به گذشته، به یادآوری چند نکته بسنده می کند:

۱. متأسفانه موضوعی به این مهمی، مکانتی در خور در محافل علمی پژوهشی، بویژه حوزوی پیدا نکرد و مورد استقبال واقع نشد و از سطح برگزاری چند سمینار و کنگره فراتر نرفت و این، شاید علت‌هایی داشته باشد، از جمله:

الف: کوتاهی دست اندرکاران این طرح، هم در نشان دادن بزرگی کاری که انجام یافته و هم در معرفی و توجیه درست آن.

حتی ائمه جمعه، در ملاقاتهای خود با آیت الله رضوانی، اظهار می دارند:

(ما از جریانات عملیات بانکی خبری نداریم و هنگام سوال، نمی دانیم چه جوابی بدهیم؛ لذا شما بگویید که آقایان ما را با خبر سازند، تا در مراجعه مردم بتوانیم پاسخ گو باشیم) آن گاه می فرماید: (و از شما خواهش می کنم ائمه جمعه را کاملاً در جریان قرار دهید).۵

این مربوط به سال ۷۲ حدود ده سال پس از اجراء این طرح است.

شاید اینان به این دلیل که چون آنچه را که وظیفه شرعی و قانونی اقتضا می کرده است، به خوبی انجام داده اند، معیارهای شرعی را در این طرح به دید خود مراعات کرده اند، بیش از این، لازم نمی دیده اند که آن را به حوزه های فکری و علمی خارج از سیستم و نظام بانکی عرضه بدارند، تا در کنار اجرای آن در بانکها، مورد نقد و بررسی نیز قرار گیرد و رشد و کمال یابد، هر چه باشد نو بودن طرح و نو پا بودن این گونه سیستم بانکی، نیازمند نقد و بررسی است. به گفته یکی از کارشناسان:

(نظام بانکداری اسلامی در دنیای بانکداری امروز، یک پدیده زنده و پایدار است. یکی از ویژگیهای پدیده ها این است که با تحقیق و تفحص، پایدار و شکوفا می شوند و تواناییهای پدیده ها با تفکر و کار اجتهادی در طول زمان بیش تر می شود. پدیده بانکداری حاضر را باید تحول پذیر دانست و برای بروز قابلیت‌های آن، باب نقد و بررسی را گشود و ارتباط منطقی پدیده را همواره با دنیای خارجی و محیط اطراف آن برقرار نمود و از این که پدیده را کامل بدانیم و با هرگونه ایراد و انتقاد برخورد تدافعی گردد [باید] به شدت پرهیز کرد؛ زیرا در این صورت، موجبات توقف و ایستایی این پدیده ارزش مند را به دست خود فراهم نموده ایم).۶

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های
اسمان مراجعه کنید .

البته سمینارهای فصلی و برخی نشستهای علمی انجام شده و مطالب خوبی هم ارائه شده است، ولی روشن است که موضوعی به این مهمی، باید برای طرح آن در مجامع علمی و حوزوی، بیش از این تلاش می شد. لجنه های علمی تخصصی از حوزویان و دانشگاهیان صاحب نظر، تشکیل می شد تا نظریه ها و پیشنهادها و طرحها مورد نقد و بررسی قرار می گرفت و طرحی کامل، استوار و قابل عرضه، نه تنها به جهان اسلام، بلکه به سیستمها و نظامهای اقتصادی غیر اسلامی نیز، ارائه می شد.

ب: از سوی دیگر، حوزویان براساس رسالتی که دارند، انتظار می رفت در برابر این مهم، بیش از دیگران از خود حساسیت نشان بدهند و از این فرصت به وجود آمده، برای ریشه کن کردن ربا از جامعه اسلامی، کمال استفاده را ببرند، چیزی که بسیاری از فقیهان و اندیشه وران آگاه آرزوی چنین مجالی را داشتند. شایسته بود سخن از بانک و بانکداری بدون ربا، ابتدا درحوزه های علمیه مطرح می شد و دروس اساتید حوزه را به خود اختصاص می داد، همان گونه که پایه و مایه های اولیه طرح موجود، از حوزه سرچشمه گرفته و اندیشه شهید صدر در آن نقش به سزایی داشته است.

از آن جا که این موضوع از موضوعهای بسیارمورد نیاز فردی و اجتماعی است و امروزه کم تر کسی است که به گونه ای با بانک و مسائل بانکی سروکار نداشته باشد، از زاویه پاسخ گویی به مسائل فردی نیز بایسته بود مورد بررسی قرار گیرد. حتی اگر فقیهی پیدا شود که از مسائل حکومتی گریزان باشد، باز تعیین تکلیف مقلدان بسته به بررسی این موضوع دارد. پیداست که در مسائل مورد نیاز همگان، تنها فتوا و استفتا کافی نیست و راه به جایی نمی برد، کار جمعی و همگانی لازم است، تا به اندازه توان آرا و دیدگاهها به هم نزدیک شود و جامع دیدگاهها، به مرحله اجرا در آید، تا هم جامعه از سر درگمی رهایی یابد و هم قابل عرضه به دیگران باشد وگرنه پاسخهای فردی به مقلدان دادن، بویژه اگرهمسو با آنچه در جامعه بانکی کشور می گذرد نباشد، مقلد را یا به عصیان وا می دارد و یا به کناره گیری از تلاشهای اقتصادی.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

سوگمندان، مساله بانکداری اسلامی و راههای حذف ربا از جامعه اسلامی، در حوزه ها مورد توجه قرار نگرفت و وارد محفل و مجلس درس و بحث حوزویان نشد و لجنه علمی و پژوهشکده ای را به خود اختصاص نداد، با آن که سزاوار همه اینها بود.

البته برخی از بزرگان حوزه، گاه مطالبی سودمند و درخور توجهی، گفته یا نوشته اند و چه بسا، چند روزی هم محفل درس را به مناسبت به یک یا چند مساله وابسته و پیوسته با ربا و نمونه های نوپیدای آن داده اند ولی نسبت به آن کار مهم این گونه تلاشهای مقطعی و فردی کارساز نیست، باید ایجاد فرهنگ کرد.

۲. مشکل دیگر این طرح مشکل اجرایی است، چیزی که آفت بیش تر قانونها و برنامه های خوب است. برای چنین طرحی که به ادعای طراحان از نظر هدفها، سیاست، و ابزار کار به کلی با آنچه بوده فرق دارد، طبیعی است که مجریان شایسته، کارآمد، آشنا و به طور کامل توجیه شده لازم دارد. داشتن تعهد کاری و برخورداری از حساسیت دینی، دست کم، در سطح روسای بانکها کم ترین چشم داشتی است که از مجریان می توان داشت. و بی گمان رسیدن به یک چنین مرحله ای، نیازمند آموزشهای اساسی و پی گیر دارد. افزون بر این، وجود سیستم نظارتی دقیق که برابری عملیات بانکی را با نظام جدید تضمین کند، امری است ضروری.

روشن است که تلاشهایی انجام شده و مشکلاتی سد راه نیز بوده است، ولی این واقعیت تلخ را باید پذیرفت که کم لطفی حوزویان و محافل علمی، نسبت به این طرح و ناشناخته بودن آن برای مردم و نابسامانیهای موجود در مقام اجرا، باور غلطی را در مردم به وجود آورده است که فعالیت بانکها، بیش تر ربوی است، تنها اسم و عنوان و شکل کار تغییر کرده است! متاسفانه عملکرد غیرمتعهدانه و یا ناآگاهانه و گاه غرض ورزانه گروهی از مجریان بر تشدید و گسترش این باور در جامعه افزوده است.

سوگمندان تر آن که این برداشت نادرست، مجوزی برای دست اندازی به حریم حرمت ربا شده و از عملیات بانکی، به کوچه و بازار آمده و بیش تر فعالیتهای اقتصادی را آلوده کرده است و محاسبه درصد بهره به بسیاری

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های
اسمان مراجعه کنید .

از دادوستدها را یافته است و در برابر گسترش ربا، (قرض الحسنه) که دهها آیه و حدیث در سودمندی، ارزش
مندی آن وجود دارد و از فلسفه تحریم ربا، رواج قرض الحسنه بوده، در جامعه کم رنگ شده است.

۳. چاره کار این است که به پاس محرمات الهی و حفظ حریم آنها، کوششی همه سویه و بی دریغ انجام دهیم.
نخست به حل ابهامها برخیزیم پرسشها را درست بشناسیم و دست یابی به پاسخها را همت خویش سازیم. بی
گمان اگر در این جهت موفق گردیم، گام اساسی را در حل مشکل برداشته ایم.

از باب مثال: ربایی که در اسلام به روشنی از آن سخن به میان آمده، دوگونه است:

ربای قرضی: شرط هرگونه زیادی در استقراض

ربای معاملی: دادوستد دو هم جنس مکمل و موزون به گونه غیر برابر

چنانکه اشارت رفت، روشنی و زیادی نصوص درحرام بودن این دو گونه از ربا، جای هیچ تردیدی را در اصل
وجود حکم باقی نمی گذارد، ولی وارد شدن مقوله هایی به نام بانک در زندگی اقتصادی انسانها و تغییر و
تحول در ماهیت پول، پدید آمدن تورم و مسائل اقتصادی دیگر، ربا را با همه روشنی و شفافیتی که در بعد
حکم داشت، از جهت موضوع شناسی و مصادیق نوپیدا، با دهها پرسش و (ان قلت) روبه رو ساخت. در مثل،
در این که قرض به شرط زیادت رباست، شکی نیست ولی:

۱. آیا عملیاتی که بانک انجام می دهد، چه آن پولی را که از مردم می گیرد که در آینده پرداخت کند و یا
پولی را که به مردم می دهد، تا سپسها از آنان پس بگیرد، این همان قرض است که هرگونه شرط زیادی در
آن رباست، یا آن که از نظر ماهیت، با قرض فرق دارد، مقوله جدیدی است و قراردادی دیگر.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

۲. آیا می توان گفت: ربایی که در اسلام حرام شده است، به قرینه مورد و متعارف در زمان نزول آیات و صدور احادیث، ربایی است که بین اشخاص حقیقی است و آنچه امروز در بانکها جریان دارد، یا هر دو سوی آن شخصیت حقوقی است (وام بانک به موسسات دولتی) و یا یک سوی آن که خود بانک است.

۳. آیا می شود بین وام بانکها به دستگاههای دولتی با دیگران فرق گذاشت و صورت نخست را چون ربایی که گرفته می شود، در حقیقت از جیبی به جیب دیگر است، بی اشکال باشد؟

۴. آیا با گونه ای گسترش و تنقیح مناط، می توان دادوستد ربوی را که یک سوی آن دولت است، مانند بانکهای دولتی همچون رابطه ربوی بین پدر و فرزند، روا شمرد.

۵. آیا می توان، بین ربا در وام مصرفی با ربا در وام تولیدی فرق گذاشت، به این جهت که وام مصرفی، بیش تر وام گیرنده شخص نیازمندی است که برای رفع نیاز ضروری زندگی، پولی را گرفته است. اگر از چنین شخصی زیادی خواسته بشود، بی گمان، ستم است. ولی در وامهای تولیدی، بیش تر همراه با سودی است که وام گیرنده برده است. اگر بخشی از این سود را به وام دهنده به عنوان بهره بپردازد، ستمی نخواهد بود. بنابراین، دلایلهای حرام بودن ربا، ناظر به ربای مصرفی است و ربای تولیدی را در بر نمی گیرد؟

۶. آیا ممکن است ربا را در حد جبران تورم و کاهش ارزش پول مجاز شمرد، با توجه به این که در پاره ای از جامعه ها و یا در شرایطی، درصد تورم به رقمهای بالایی می رسد و گاه ارزش پول در فاصله دریافت و پرداخت آن چنان کاهش می یابد که اگر جبران نشود، ستم است و در صورت جبران، به هیچ روی، زیادی پرداخت نشده است، تا آن که ربا باشد. به بیان دیگر، با توجه به دگرگونی ماهوی پول، بی شک زمان و مکان در ارزش آن، اثر دارد، اگر چنین است، باید این نکته در مساله ربا مورد ملاحظه قرار گیرد.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های آسمان مراجعه کنید .

۷. با توجه به دگرگونی در ماهیت پول، این پول فعلی (اسکناس) قیمی است، یا مثلی؟ در هر دو صورت، آیا نقشی در روا شمردن درصدی از ربا خواهد داشت؟

۸. خود این نظام بانکی کنونی که البته با توجه به مراحل قانونی که گذرانده است، تا به مشکل نظری اساسی برخورد، مشروعیت دارد و در صورت، نگهداشت ترازهای تعیین شده، ربایی هم نخواهد بود، ولی از نگاه تحقیق و بررسی این طرح نیز، به عنوان یک دیدگاه فراگیر در این موضوع شایسته درنگ است. گویا طراحان در یافت و پرداختهای بانک را از نظرماهیت، همان قرض دیده اند از این روی چاره کار را در قرار دادن عملیات بانکی در قالب عقود اسلامی دانسته اند، مانند: مضاربه، مساقات، جعاله و... نخست باید دید آیا چنین برداشتی از عملیات بانکی درست هست یا نه؟ دو دیگر، آیا حتماً باید در قالب این عقود شناخته شده باشد؟

و سه دیگر آیا تنها همین عقدهاست یا عقد و قرارداد دیگری از همان عقود متعارف شرعی نیز می توان جست که درخور برابر سازی باشد.

۹. بررسی راههای گریز از ربا که همواره در فقه مطرح بوده است و بیش تر ناظر به دادوستدهای دوسویه است، نخست از جهت درستی و نادرستی آنها و دیگر سامان دادن آنها به صورت قوانین و مقررات کار بردی و به زبان امروزی. به عنوان مثال مساله فروش پول می تواند یکی از موضوعات درخور توجه و کارگشا در حل مشکل ربا باشد که نیاز به بررسی و تحقیق دارد.

۱۰. دست آوری فلسفه تحریم ربا از آیات و روایات، با این باور که هر چند احکام دائر مدار این فلسفه ها و حکمتها نیستند، ولی بی گمان گذشتن از کنار آنها و نادیده انگاشتن آنها نیز کار ساده ای نیست و برای یک فقیه و محقق می تواند بسیار کار ساز باشد.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های
اسمان مراجعه کنید .

همچنین نگاه تاریخی به ربا و تاریخچه حرام بودن آن و دگرگونی‌هایی که داشته نیز درخور توجه است و کارآمد
در پژوهش و فهم درست.

هدف از آنچه آمد اشاره ای بود به بخشی از پرسشهایی که درباره ربا مطرح است، نه استقراء همه آنها که کاری
است بزرگ و تخصصی و از حوصله این نوشتار کوتاه بیرون است. به امید آن که فقیهان و اندیشه وران و
فاضلان نواندیش، حریم حرمت ربا را پاس دارند و در جهت گشودن دشواریهای فکری و فقهی آن همت
گمارند.

بیادآوری: کار موفق در این عرصه، افزون بر همفکری نیاز به شناخت مقوله‌هایی، چون حقیقت پول، تورم،
نظام بانکداری و... دارد که بدون بهره گیری از کارشناسان و صاحب نظران ممکن نیست و بسیار دور است
کسی بتواند بدون شناخت درست این پدیده‌ها، دیدگاه درستی درباره ربا برای جاری در جامعه امروز بدهد.
ارتشا و ربا و کلاهبرداری

ماده ۵۸۸ - هریک از داوران و ممیزان و کارشناسان اعم از اینکه توسط دادگاه معین شده باشد یا توسط
طرفین، چنانچه در مقابل اخذ وجه یا مال به نفع یکی از طرفین اظهار نظر یا اتخاذ تصمیم نماید به حبس از
شش ماه تا دو سال یا مجازات نقدی از سه تا دوازده میلیون ریال محکوم و آنچه گرفته است به عنوان مجازات
مودی به نفع دولت ضبط خواهد شد.

ماده ۵۸۹ - در صورتی که حکام محاکم به واسطه ارتشا حکم به مجازاتی اشد از مجازات مقرر در قانون داده
باشند علاوه بر مجازات ارتشا حسب مورد به مجازات مقدار زایدی که مورد حکم واقع شده محکوم خواهند
شد.

ماده ۵۹۰ - اگر رشوه به صورت وجه نقد نباشد بلکه مالی بلاعوض یا به مقدار فاحش ارزان تر از قیمت معمولی
یا ظاهراً به قیمت معمولی و واقعا به مقدار فاحشی کمتر از قیمت به مستخدمین دولتی اعم از قضایی و اداری

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های
اسمان مراجعه کنید .

به طور مستقیم یا غیر مستقیم منتقل شود یا برای همان مقاصد، مالی به مقدار فاحشی گران تر از قیمت از
مستخدمین یا مامورین مستقیم یا غیرمستقیم خریداری گردد، مستخدمین و مامورین مزبور مرتشی و طرف
معامله را شی محسوب می شود.

ماده ۵۹۱ - هرگاه ثابت شود که راشی برای حفظ حقوق حقه خود ناچار از دادن وجه یا مالی بوده تعقیب
کیفری ندارد و وجه یا مالی که داده به او مسترد می گردد.

ماده ۵۹۲ - هرکس عالما و عامدا برای اقدام به امری یا امتناع از انجام امری که از وظایف اشخاص مذکور در
ماده (۳) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص
مصلحت نظام می باشد وجه یا مالی یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را مستقیم یا غیر مستقیم بدهد در
حکم راشی است و به عنوان مجازات علاوه بر ضبط مال، ناشی از ارتشا به حبس از شش ماه تا سه سال و یا
تا (۷۴) ضربه شلاق محکوم می شود.

تبصره - در صورتیکه رشوه دهنده برای پرداخت رشوه مضطر بوده و یا پرداخت آن را گزارش دهد یا شکایت
نماید از مجازات حبس مزبور معاف خواهد بود و مال به وی مسترد می گردد.

ماده ۵۹۳ - هرکس عالما و عامدا موجبات تحقق جرم ارتشاز قبیل مذاکره، جلب موافقت یا وصول و ایصال
وجه یا مال یا سند پرداخت وجه را فراهم نماید به مجازات راشی برحسب مورد محکوم می شود.

ماده ۵۹۴ مجازات شروع به عمل ارتشا در هر مورد حداقل مجازات مقرر در آن مورد است.

ماده ۵۹۵ - هر نوع توافق بین دو یا چند نفر تحت هر قراردادی از قبیل بیع، قرض، صلح و امثال آن جنسی
را با شرط اضافه با همان جنس مکیل و موزون معامله نماید و یا زاید بر مبلغ پرداختی، دریافت نماید ربا
محسوب و جرم شناخته می شود. مرتکبین اعم از ربادهنده، ربا گیرنده و واسطه بین آنها علاوه بر رد اضافه به
صاحب مال به شش ماه تا سه سال حبس و تا (۷۴) ضربه شلاق و نیز معادل مال مورد ربا به عنوان جزای
نقدی محکوم می گردند.

تبصره ۱ - در صورت معلوم نبودن صاحب مال، مال مورد ربا از مصادیق اموال مجهول المالک بوده و در اختیار
ولی فقیه قرار خواهد گرفت.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه‌های
اسمان مراجعه کنید .

تبصره ۲ - هرگاه ثابت شود ربا دهنده در مقام پرداخت وجه یا مال اضافی مضطر بوده از مجازات مذکور در این
ماده معاف خواهد شد.

تبصره ۳ - هرگاه قرارداد مذکور بین پدر و فرزند یا زن و شوهر منعقد شود یا مسلمان از کافر ربا دریافت کند
مشمول مقررات این ماده نخواهد بود.

ماده ۵۹۶ - هرکس با استفاده از ضعف نفس شخصی یا هوی و هوس او یا حواجی شخصی افراد غیر رشید به
ضرر او نوشته یا سندی اعم از تجاری یا غیر تجاری از قبیل برات، سفته، چک، حواله، قبض و مفاصا حساب و
یا هرگونه نوشته‌ای که موجب التزام وی یا برائت ذمه گیرنده سند یا هر شخص دیگر می‌شود به هر نحو تحصیل
نماید علاوه بر جبران خسارات مالی به حبس از شش ماه تا دو سال و از یک میلیون تا ده میلیون ریال جزای
نقدی محکوم می‌شود و اگر مرتکب ولایت یا وصایت یا قیمومت بر آن شخص داشته باشد مجازات وی علاوه
بر جبران خسارات مالی از سه تا هفت سال حبس خواهد بود.

منابع :

صانعی، پرویز، حقوق جزای عمومی، تهران، گنج دانش، چاپ پنجم، ۱۳۷۲، جلد دوم، ص ۱۱۴ [۱]
. صفایی، حسین، قاسم زاده، مرتضی، حقوق مدنی اشخاص و محجورین، تهران، سمت، چاپ دهم ۱۳۸۴، ص

۱۴۶ [۲]

. صانعی، پرویز، حقوق جزای عمومی، تهران، گنج دانش، چاپ پنجم، ۱۳۷۲، جلد دوم، ص ۲۱ [۳]

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه
اسمان مراجعه کنید .

۴. قانون تجارت ماده ۵۸۸: «شخص حقوقی می تواند دارای کلیه حقوق و تکالیفی بشود که قانون برای افراد
قائل است مگر حقوق و وظایفی که با طبیعه فقط انسان میتواند دارای آن باشد مانند حقوق و وظایف ابوت و
بنوت و امثال ذلک»

[۵]. لوی، هانری برول، مقاله مسائل جامعه شناسی جزایی از مجله حقوق و جامعه شناسی، ترجمه مصطفی
رحیمی، تهران، امیر کبیر، ۱۳۵۸، ص ۲۵

. صالح، علی پاشا، پلی کپی سر گذشت قانون، تهران، انتشارات دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۱۳۴۸، ص
[۶]۶۸

صفار، محمد جواد، شخصیت حقوقی، تهران، دانا، چاپ اول ۱۳۷۳، ص ۳۰. [۷]

. باب پانزدهم، موضوع مواد ۵۸۳ الی ۵۹۱ [۸]

. جعفری لنگرودی، محمد جعفر، مقدمه عمومی علم حقوق، تهران، گنج دانش، ۱۳۶۱، ص ۱۲۳ [۹]

ابو الحمید، عبد الحمید، حقوق اداری، بی جا، بی نا، چاپ دوم، ۱۳۵۵، جلد ۱، ص ۷۹. [۱۰]

[۱۱]. Jean Rivero droit adminis tratif far ۱۹۶۵ edition ۳perci dallaz

۳۸۲ ۳۹ به نقل از جعفری لنگرودی، محمد جعفر، مقدمه عمومی علم حقوق، تهران، امیر کبیر، ۱۳۷۲، ص

۵۹۱

محمد، معین، فرهنگ معین، جلد ۳، واژه مسئول و مسئولیت. [۱۲]

صفار، محمد جواد، شخصیت حقوقی، تهران، دانا، چاپ اول ۱۳۷۳، ص ۴۴۸ و ۴۴۹. [۱۳]

شهیدی، مهدی، یزدانیان، علیرضا. حقوق مدنی قلمرو مسئولیت مدنی. تهران. ادبستان. اول ۱۳۷۹. ص ۳۵

[۱۴].

شهیدی، مهدی، همان ص ۳۶. [۱۵]

ر ک به: اردبیلی، محمدعلی، حقوق جزای عمومی، تهران، میزان، چاپ هفتم، ۱۳۸۳، جلد دوم، ص ۲۱. [۱۶]

ر ک به: صفایی، حسین، قاسم زاده، مرتضی، حقوق مدنی اشخاص و محجورین، تهران، سمت، چاپ دهم

۱۳۸۴ ص ۱۷۱ -

- ر ک به: صفایی، حسین، حقوق مدنی، تهران، سمت، جلد ۲

ر ک به: کاتوزیان، ناصر، حقوق مدنی، تهران، انتشارات دانشگاه حقوق و علوم سیاسی، ۱۳۷، ص ۴۵۵ -

ر ک به: کاتوزیان، همان ص ۲۱۷. [۱۷]

علی آبادی، عبدالحسین، حقوق جنایی، بی جا، حیدری، چاپ دوم ۱۳۶۹، جلد اول، ص ۱۳۹. [۱۸]

به نقل از: گارو مطالعات نظری و عملی در حقوق جزا، ترجمه ضیا الدین نقابت، ص ۴۶۰. [۱۹]

اردبیلی، محمد علی، حقوق جزای عمومی، تهران، میزان، چاپ هفتم، ۱۳۸۳، جلد دوم، ص ۲۲. [۲۰]

صفار، محمد جواد، شخصیت حقوقی، تهران، دانا، چاپ اول ۱۳۷۳، ص ۵۰۴. [۲۱]

به: علی آبادی، عبدالحسین، حقوق جنایی، بی جا، حیدری، چاپ دوم ۱۳۶۹، جلد اول، ص ۱۳۷. ر ک [۲۲]

اردبیلی، محمد علی، همان، ص ۲۲. [۲۳]

. منصور راستین، مقررات کیفری بازرگانی، تهران، دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی، چاپ دوم، بی

تاریخ، ص ۲۳۳ [۲۴]

گارو، مطالعات نظری و عملی در حقوق جزا، ترجمه ضیا الدین نقابت، ص ۴۵۳. [۲۵]

. همان، ص ۴۵۵ [۲۶]

صانعی، پرویز، حقوق جزای عمومی، تهران، گنج دانش، چاپ پنجم، ۱۳۷۲، جلد دوم، ص ۱۱۸ -

صانعی، همان، ص ۱۱۸. [۲۷]

اردبیلی، محمد علی، حقوق جزای عمومی، تهران، میزان، چاپ هفتم، ۱۳۸۳، جلد دوم، ص ۲۳. [۲۸]

صانعی، پرویز، حقوق جزای عمومی، تهران، گنج دانش، چاپ پنجم، ۱۳۷۲، جلد دوم، ص ۱۲۰. [۲۹]

پیشین، ص ۱۲۱. [۳۰]

پیشین. [۳۱]

صانعی، همان، ص ۱۲۰. [۳۲]

پیشین. [۳۳]

.....

این فایل فقط برای مشاهده می باشد. برای خرید فایل ورد این تحقیق با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت فروشگاه
اسمان مراجعه کنید .

منبع: فصلنامه دانش پژوهان، شماره ۹